

Дружківські скам'янілі дерева як елемент ландшафтно-паркової зони колишнього заповідника «Клебан-Бик»

Марія Чернишева, студент. Наталія Бжезовська, старший викладач
Національний авіаційний університет, Київ, Україна

АНОТАЦІЯ

Розглянуті питання, щодо проблем збереження араукарій - геологічної пам'ятки природи «Дружківські скам'янілі дерева». Запропоновані шляхи їх вирішення за допомогою містобудівних та архітектурних засобів.

Ключові слова: геологічна пам'ятка, скам'янілі дерева, ландшафтний парк, охорона, туризм, араукарії.

1. ВСТУП

«Дружківські скам'янілі дерева» - це маловідома та майже забута геологічна пам'ятка природи, яка знаходиться на території Донецької області. Стовбури закам'янілих араукарій (хвойні вічнозелені дерева) розташовуються на невеликій ділянці, площа якої складає 1 га (Рис. 1). За даними встановленими істориками та геологами, до нашого часу дерева збереглися завдяки сприятливому збігу обставин, спричиненим передусім кліматичними умовами регіону у різні часи. Через нестабільність погодних умов, араукарії з корінням були повалені на ділянку, де згодом утворилося море замість лісу. Солоня морська вода заповнювала мікротріщини стовбурів та виключала потрапляння кисню до них. Таким чином в стовбурах поступово накопичувалися мінерали на заміну органічним речовинам. Завдяки цим процесам збереглися не тільки форма, а ще й внутрішня структура дерева. Стовбури досягають 1 м в діаметрі та через влучення карбону та інших мінеральних речовин мають велику вагу [1]. Знахідки скам'янілостей є дуже цінними. У світу існує лише декілька «родовищ» скам'янілих рослин: в Арізоні, Аргентині (Патагонія), на грецькому острові Лесбос та в Єгипті. Вітчизняній пам'ятці геології додає унікальності ще той факт, що Дружківські араукарії найстаріші з усіх знайдених у світі пам'яток. Вони мають 250 мільйонів років, та відносяться до ери палеозою (карбон).

Рисунок 1. Стовбури закам'янілих араукарій

2. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

«Дружківські скам'янілі дерева» є унікальною пам'яткою природи України. Багато років вони залишаються без потрібного догляду та уваги. На території

немає огорожі, охорони, розпізнавальних чи попереджувальних знаків. Завдяки вільному входу на відкриту ділянку з араукаріями дерева поступово зникають тому, що будь-хто може винести шматки унікального каменю. Цінні експонати можуть не потрапити в музеї та не стати загальним надбанням. Навіть існують випадки, коли такі цінні знахідки опиняються на сміттєзвалищі. «Дружківські скам'янілі дерева» знаходяться між кількома містами, найближчим до них вважається місто Дружківка. Місцеве населення та туристи майже не цікавляться цим унікальним історичним краєм через незручний під'їзд до ділянки та погану рекламу. Керівна організація, що повинна стежити за станом пам'ятки - Кондратівська сільська рада, проте рівень важливості проблеми – загальнодержавний. Проблемою недостатньої охорони пам'ятки займався краєзнавець Микола Швець. Він звертав увагу на доцільність розвитку та вироблення певної стратегії для подальшого існування пам'ятки. На це звернуло увагу ЮНЕСКО, але жодних дій не було проведено через незатвердження проекту на державному рівні. З роками ситуація погіршується, оскільки ще до недавнього часу місце розташування дерев підпадало під частину ландшафтного парку «Клебан-Бик», але зараз цей парк припинив своє існування.

Поряд з соціальними проблемами існує питання збереження араукарій від зовнішніх природних факторів, які негативно впливають на цілісність стовбурів. Деревя перебувають у відкритому просторі відносно нещодавно. Багато часу вони зберігалися під товстим насипом осадових порід землі, але зараз вони лежать просто неба. Перепади температур, опади, ультрафіолетові промені, вивітрювання, – все це продовжує руйнувати стовбури. Геологічна пам'ятка може бути втрачена якщо не дотримуватись певних умов її збереження.

3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Ми можемо надати пропозиції щодо вирішення проблем збереження мільйонорічної пам'ятки природи за допомогою містобудівних та архітектурних засобів:

1. На території розташування «Дружківських скам'янілих дерев» зробити ландшафтний парк та організувати туристичну зону.

Для туристів та людей, що зацікавлені пам'яткою природи слід організувати комфортний простір: облаштувати пішохідні доріжки, декоративне та технічне освітлення, місця для сидіння та урни (Рис. 2). Для функціонування ландшафтного парку та обслуговування туристів слід приєднати технічну зону парку до

центральної систем водопостачання та каналізації, а також до електропостачання.

Рисунок 2. Схема умовного розташування пішохідних доріжок

2. До території ландшафтного парку зробити зручні під'їзди (Рис. 2).

Завдяки зручним під'їздам можна долучити багато туристів та зацікавити мешканців до вивчення питань історії Донецької області та України в цілому. Привернути увагу організацій, діяльність яких пов'язана з охороною об'єктів, що мають історичну цінність.

3. Розробити огорожувальні конструкції та малі архітектурні форми для захисту від негативних факторів зовнішньої середовища (опади, сонячне випромінювання, тощо).

Пропонується при розробці МАФ враховувати принципи гармонійного поєднання архітектурних елементів з природними та використати форми органічної архітектури, опираючись на аналіз місцевості (Рис. 3) Поблизу ділянки з деревами немає жодних будівель, навкруги – природні пейзажі. Баланс території ландшафтного парку слід прийняти: 40-70% - зелені насадження, 20% доріжки та майданчики, 10-40% – спорудження різного призначення. При проектуванні парку необхідну врахувати потреби маломобільних груп населення: забезпечити пішохідні зони спеціальним покриттям, пандусами, надати можливість відвідувати парк інвалідам по зору. [2]

Рисунок 3. Приклад МАФ

Для розробки концепції парку слід проаналізувати світовий досвід проектування вже існуючих ландшафтних парків з аналогічними пам'ятками геології. Наприклад, національний парк США, недалеко від міста Холбрук, що має назву «Скам'янілий ліс», приймає більше 600 000 туристів на рік. [3] Він знаходиться під охороною федеральної організації, що керує національними парками США. Парк скам'янілого ліса в Лесбосі, якій розташовується в Греції, охороняється на державному рівні. Для захисту дерев була проведена експропріація двох районів, в яких знаходилося найбільша кількість стовбурів. При прокладанні пішохідних маршрутів провели додаткові раскопки з метою подальшого вивчення феномену скам'янілих дерев. А також був відкритий музей «природної історії скам'янілого ліса Лесбосу».

4. ВИСНОВКИ

Шляхом створення ландшафтного парку на території з унікальною пам'яткою природи України вирішується ряд питань:

- захист геологічної пам'ятки;
- розвиток природничих наук;
- розвиток туризму.

Завдяки раціонального та доцільного використання цієї ділянки можна не тільки зберегти скам'янілі араукарії, але і розвинути туризм у регіоні, поліпшуючи естетичний та екологічний стан території.

Список літератури

[1] uk.wikipedia.org/wiki/Дружківські_скам'янілі_дерева

[2] ДБН Б.2.2-5:2011 «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій», Київ Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 2012. Видання офіційне.

[3] wikipedia.org/wiki/Петрифайд-Форест.